

Måselv 9. januar 2008

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo

HØRINGSUTTALSE – innstillingen til utvalget for fag- og yrkesopplæringen/Karlsenutvalget.

Kulturfag opplæringskontor har lest Karlsenutvalgets innstilling med stor interesse og optimisme. Kulturfag opplæringskontor har jobbet på prosjektbasis med å få flere læreplasser i de utdanningsprogrammene kontoret skal ivareta. Kontoret har ikke lyktes med det. Bedriftene og arbeidsplassene er små, de har gjerne svak lønnsomhet og liten tradisjon med fagopplæring. Fra vårt synspunkt er det derfor gledelig at utvalget foreslår et alternativ med en "skolebasert læretid i arbeidslivet". Men også andre forslag er gledelig ut fra våre erfaringer.

Kommentarer til punktene i høringsbrevet:

1. Bedre gjennomføringen i videregående opplæring jf. Utredningens avsnitt 6.3
 - a. Øke gjennomføringen: Arbeidslivets regler bør innføres når det gjelder fravær, orden og adferd, spesielt på yrkesfag. Det viktigste kravet arbeidslivet stiller er at folk møter opp, har orden i eget arbeid og gjør det som forventes. Videre bør det utvikles ordninger som gjør at elever (barn og unge) får godkjent og godskrevet ekstra innsats i skolearbeid, kulturskoleaktivitet, idrett, frivillig arbeid og lønnet arbeid. Stor innsats bør belønnes! (Jf. Punktet om å sette ned aldersgrensen for realkompetansevurdering.) Formaliserte og forpliktende møtearenaer og samarbeid mellom skole og arbeidsliv er viktig og avgjørende for å lykkes.
 - b. Yrkesretting: Svært nødvendig. Fellesfagene må yrkesrettes, programfag og prosjekt til fordypning må også fellesfagrettes. Eksemplifisering generelt og yrkesspesifikt er viktig. Yrkesdidaktikk er et forholdsvis nytt begrep som ikke er så godt befestet i videregående opplæring, Fagdidaktikk har kanskje her et større fokus spesielt hos eldre lærere. Gode veiledninger og eksempler er nødvendig for å gjøre yrkesrettingen fortere og enklere
 - c. Læreplass/rett til alternativ yrkesfaglig opplæring: Dette muliggjør en større grad av gjennomføring, spesielt for de som søker en læreplass og ikke lykkes med å få læreplass. Men det er også en mulighet for de som kan tenke seg flere yrker og kanskje ønsker en bred opplæring. I noen fag og yrker kan det være lettere å få til samarbeid med arbeidslivet om mer prosjektbasert eller sesongbasert opplæring. Dette kan også muliggjøre opplæring i bedrift for fag og yrker som er små, nye og med liten tradisjon i fagopplæring. Mange fag og bransjer har svak næringsutvikling, mangelfull organisering og støttefunksjoner. I tillegg er det mange bedrifter som driver med kombinasjonsvirksomheter. Mange bransjer og virksomheter driver med prosjekter, og har behov for kanskje mange medarbeidere i korte intensive perioder, for eksempel en filminnspilling, en konsert, osv. Slike arrangement pågår også gjerne til andre tider enn den ordinære arbeidsuka.
 - d. Bedre økonomi i fagopplæring: Arbeidslivet gjør en formidabel jobb i opplæringssammenheng, både formelt gjennom fagopplæringssystemet og gjennom intern opplæring på ungdoms- og voksnivå. For arbeidslivet og enkeltindividet er det viktig at det finnes en dokumentasjonsordning som gjør at opplæringen får en gyldighet og kvalifiseringsfunksjon, som i utgangspunktet kan anvendes generelt i utdanning og arbeidsliv.

KULTURFAG

Opplæringskontor for design og håndverksfag, medier og kommunikasjonsfag og små verneverdige fag

2. Utbygging av fagskoleutdanning
 - a. Satsing på fagskoleutdanning: Vi ser klart flere yrkesfelt som kan utvikles med utgangspunkt i at folk har en fagutdanning og kan utdanne seg videre i en mer praktisk utdanning. Spesialisering er viktig, på samme måte som også brede utdanninger kan være relevante. Det er bruk for fleksibel arbeidskraft med allsidig praktisk kompetanse.
 - b. Økt offentlig finansiering: Dette er nødvendig for å få til nye utdanninger. Fagskoleutdanningen skal konkurrere med et sterkt etablert utdanningssystem som gir studiepoeng.

3. Overganger fra fag- og yrkesopplæring til fagskoleutdanning og høyere utdanning.
 - a. Y-veien til flere fagområder: Det er et fornuftig forslag. Språk er eksempel på et praktisk fag som mange utøver i en yrkessammenheng. Det bør ikke bare være en utdanning beregnet på videre studier. Det bør også kunne utarbeides brede læreplaner på Vg2 som kan romme utdannings- og utviklingsmuligheter for nye yrker og fag, og for kombinasjoner av yrker og fag, ofte fra flere utdanningsprogram. Det kan være at det er behov for brede læreplaner på alle utdanningsprogrammene. Noen utdanningsprogram har det, mens andre har en rekke spesialiserte Vg2 og en enda flere Vg3. Opplæring i brede utdanninger kan foregå i samarbeid med flere arbeidsplasser.
 - b. Aldersgrense for realkompetanse: Se punkt 1a over. Her bør vi inkludere ungdomsskolealder.
 - c. Generelt studieforberedt etter videregående opplæring: Støttes meget sterkt. Veldig mange blir godt kvalifisert for videre studier i de yrkesforberedende utdanningsprogrammene. Det er viktigere at høyskoler og universitet spesifiserer spesielle krav, og da også gjerne yrkesfaglige krav for videre studier.

4. Flere voksne med yrkeskompetanse.
 - a. Motivasjonsordninger: Fag- og yrkesutdanning er mer enn bare en grunnopplæring. Det er en utdanning som også voksne med lang utdanning og praksis kan velge. Man må kunne bygge ut med flere fagbrev og svennebrev i sitt voksne liv.
 - b. Finansiering og livsopphold for grunnopplæring:
 - c. Nasjonale prinsipper for realkompetansevurdering: Dette vil gjøre arbeidet lettere for vurderingsarbeidet, men også for utviklingsarbeidet i fag og yrkesopplæringen. Det kan være mange veier til en kompetanse.

5. Bedre kvaliteten i fag- og yrkesopplæringen
 - a. Nasjonalt kvalitetssikringssystem: Det er viktig at det blir samlet bred kompetanse om fag og yrkesopplæringen, og at denne kompetansen også kan bidra i utviklingsarbeid for skole og arbeidsliv. Det er viktig at systemet er fleksibelt, og at det ikke blir til hinder for en sunn utvikling.
 - b. Økt bruk av kvalitetssikring: Viktig. Men det er viktig at det er fokus på innhold og praksis og ikke bare statistikk.
 - c. Styrke fag- og yrkesopplæringen hos Fylkesmannen: Styrking av kompetansen i fag- og yrkesopplæring er kanskje en målsetting i flere offentlige innstanser, spesielt innen utvikling og oppfølging.

6. Rekruttering av Yrkesfaglærere
 - a. Bachelor- og masterutdanning i alle utdanningsprogram: Alle utdanningsprogrammene trenger godt utdannede medarbeidere. Yrkesfaglærer- og masterutdanningene bør også vektlegge utdanningsprogrammene i en sammenheng. En del av utdanningen bør være generelt yrkesfaglig. Her bør også fellesfagene få en plass.
 - b. Etterutdanning og plikt til å delta for lærere: Selvfølgelig.
 - c. Veilederkompetanse hos instruktører: Dette er et stort utdanningsløft, men instruktørene gjør en viktig jobb, bør prioriteres og bør tilbys kvalifisering som ikke koster arbeidslivet og enkeltpersonene for mye. Med stadig mer opplæring og utdanning i arbeidslivet, er et relevant spørsmål å stille: Hvilke instruktører trenger man? Hvilke yrkesfaglærere trenger man?

KULTURFAG

Opplæringskontor for design og håndverksfag, medier og kommunikasjonsfag og små verneverdige fag

- d. Stipend og lønnskompensasjon: Dette er viktig spesielt i forhold til nye yrker og bransjer der utviklingen skjer rask og bransjen består av unge mennesker. Stipend og lønnskompensasjon kan være et godt virkemiddel.
 - e. Hospitering for personale i skole og arbeidsliv: Det kan være en fin måte å utvikle samarbeidet mellom skole og arbeidsliv, samt erfare hvordan den enkelte arbeidsplass praktiserer yrkene og fagene.
7. Mer forskning og dokumentasjon på fag- og yrkesopplæringen
- a. Etablering av flere forskningssentre: Det er viktig at forskningen intensiveres. Det er viktig at forskning gjøres i hele landet. Forskningen vil da kunne føre til utvikling for alle deler av landet.
8. Mer internasjonalisering
- a. Økt norsk deltakelse i internasjonale undersøkelser og samarbeid: Det er viktig ikke minst i forhold til internasjonalisering og globalisering av utdanning, arbeids- og næringsliv.
 - b. Tilskuddsordninger for hospitering i utlandet for alle i opplæringen: Det er viktig at alle utdanningsprogram får en slik mulighet.

Ruth Karin Larsen